

3375523

MID_C / STG K

Ingekomen

20 MAART 2013

Provincie Noord-Brabant

Postbus 85980, 2508 CR Den Haag

Provinciale Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Ons kenmerk UIT13.0146

Uw kenmerk

Datum 19/03/2013

Onderwerp Dierenwelzijn in transitie naar
een zorgvuldige veehouderij

Behandeld door Bert van den Berg

Geachte Statenleden,

In uw plenaire vergadering van vrijdag 22 maart a.s. buigt u zich over de notitie 'Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020' van Gedeputeerde Staten van 18 februari 2013. Wij moeten helaas constateren dat van visie op dierenwelzijn in deze notitie en in de achterliggende stukken niet of nauwelijks sprake is, terwijl op andere terreinen soms hele concrete beleidslijnen worden aangegeven die ten koste van het dierenwelzijn kunnen gaan. De notitie geeft daarom volgens ons nog niet de weg aan om door middel van een integrale aanpak tot een zorgvuldige veehouderij te komen. Wij dringen er dan ook bij u op aan om Gedeputeerde Staten op te dragen eerst een visie op dierenwelzijn in de veehouderij te ontwikkelen en vervolgens aan te geven hoe zij door optimalisatie van verschillende deelaspecten zoals volksgezondheid, dierenwelzijn, milieu en ruimtelijke inpassing tot een echt integrale aanpak van verduurzaming van de veehouderij denkt te komen.

Dierenwelzijn direct meenemen in het beleid

Vanouds voeren provincies waar het de veehouderij betreft geen dierenwelzijnsbeleid. Noord-Brabant zegt nu dierenwelzijn wel in haar beleid te willen betrekken en dat juichen wij toe, maar bij de discussie over het veehouderijbeleid in Noord-Brabant heeft u bij ons weten het dierenwelzijn nog nauwelijks in ogenschouw genomen.

Reeds bij de door uw provincie ingestelde commissie Van Doorn ging het fout. Deze commissie komt in haar 12 pagina's tellende Verklaring van Den Bosch niet verder dan 12 regels over dierenwelzijn. Hierin wordt o.a. verklaard dat de bedrijfsvoering bepalend is voor het dierenwelzijn. Achteraf is ons gezegd dat natuurlijk het omgekeerde bedoeld is; dierenwelzijn is (mede) bepalend voor de bedrijfsvoering. Maar intussen blijft de foute insteek in de tekst van de Verklaring van Den Bosch ongewijzigd en keert ook in beleidsstukken van de provincie Noord-Brabant terug.

Voor de werkconferentie 'Naar een zorgvuldige veehouderij in 2020' op 5, 6 en 7 februari jl. is geen dierenwelzijnsorganisatie uitgenodigd. Dit zal verklaren waarom in de 'Slotverklaring Brabantberaad zorgvuldige veehouderij' geen woord staat over dierenwelzijn.

In het perspectief voor een duurzame veehouderij op blz. 3 en 4 van de notitie van Gedeputeerde Staten wordt voorgesteld allerlei zaken op korte termijn aan te pakken, maar dierenwelzijn staat pas voor de middellange termijn op de rol.

Kortom, de provincie Noord-Brabant ontwikkelt een veehouderijbeleid, maar het welbevinden van de dieren in die veehouderij lijkt vooralsnog een blinde vlek.

Wij begrijpen goed dat de provincie Noord-Brabant op zo kort mogelijke termijn de overlast en risico's van de intensieve veehouderij voor de omwonenden wil aanpakken, maar het zou een gemiste kans zijn als daarbij niet van meet af aan ook het welzijn van dieren wordt meegenomen.

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren
Lid Eurogroup for Animals

Scheveningseweg 58 / Postbus 85980, 2508 CR Den Haag / T 088 81 13 000
Info@dierenbescherming.nl / www.dierenbescherming.nl

Ga uit van integraal duurzaam, waaronder diervriendelijk ontwerpen

Wageningen Universiteit en Research Center heeft een methodiek ontwikkeld van integraal duurzaam ontwerpen. Hierin worden de belangrijkste behoeften van het dier, de belangrijkste milieuaspecten, de belangrijkste behoeften van de burger en de belangrijkste belangen van de veehouder als programma's van eisen gehanteerd bij het ontwerpen en herontwerpen van veehouderijssystemen.

Een bekende vrucht van deze aanpak is de Rondeelstal voor legkippen, waarvan er ook één in het Brabantse Wintelre staat. Ook voor varkens, melkkoeien, geiten en konijnen zijn inmiddels integraal duurzame concepten ontwikkeld.

Het is een interessant idee om een Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij te ontwikkelen met bovenwettelijke minimeisen, instrumenteel ingevuld met een maatlat. Het zou goed zijn als bij het ontwikkelen van die maatlat de methodiek van integraal duurzaam ontwerpen wordt gebruikt om te bepalen wat de eisen moeten worden. Daarbij zouden niet alleen minimeisen gesteld moeten worden, maar eisen op verschillende niveaus om te stimuleren dat niet iedere veehouder op het minimum gaat zitten.

Het zou zo moeten worden dat veehouders straks bij ver- en nieuwbouwplannen niet alleen met hun veevoeradviseur naar de technische aspecten van hun bouwplannen kijken en met hun financiële adviseur naar de economische aspecten, maar dat ze ook, bijvoorbeeld met hun dierenarts, het programma van eisen met de belangrijkste behoeften van hun dieren naast hun bouwplannen houden om zo heel bewust keuzes te maken met betrekking tot het dierenwelzijn.

Voorbeelden van integrale aanpak veehouderij inclusief dierenwelzijn

Wij geven u een paar voorbeelden hoe dierenwelzijn in een integrale aanpak meegenomen kan worden.

Kies voor een open stal met mestbanden i.p.v. een gesloten stal met luchtwassers

In de notitie van Gedeputeerde Staten staat dat de uitstoot van geur, ammoniak, stof en mogelijke ziekteverwekkers aangepakt moet worden door stallen volledig gesloten te maken met luchtwassers er op. Maar uit oogpunt van dierenwelzijn is nu juist daglicht, lucht, ruimte en uitloop naar buiten nodig. Zorgvuldigheid vraagt dat je alle belangen in ogenschouw neemt en tracht te optimaliseren. Dan blijken er vaak heel andere, meer belangen dienende oplossingen mogelijk.

Die luchtwasser kun je vervangen door mestbanden. Een luchtwasser is een end-of-pipe techniek die de lucht voor de omgeving schoner maakt, maar dat kost wel veel energie en water, de lucht in de stal wordt er niet schoner van en sommige veehouders zetten de luchtwasser regelmatig uit. De huidige stallucht is voor de veehouder en zijn dieren niet gezond.

In plaats van maandenlang varkens en runderen boven een put met hun gistende uitwerpselen te laten leven, kan bij nieuw- en verbouw ook een mestband met urinegoot aangebracht worden om mest en urine aan de bron te scheiden en dagelijks uit de stal te verwijderen. Op het Varkens Innovatie Centrum in Sterksel staat een varkensproefstal met dit systeem en in Gelderland zijn er twee vleeskalverbedrijven die met mestbanden werken. De resultaten zijn positief. Zo wordt niet alleen de ammoniakuitstoot met 70% gereduceerd en verdwijnt de meststank rond de stal, maar ook het klimaat in de stal wordt voor de veehouder en zijn dieren veel gezonder.

- ➔ *Geef als Brabant alleen nog toestemming voor ver- en nieuwbouw van varkens- en vleeskalverbedrijven als mest en urine aan de bron worden gescheiden en minstens één keer per dag met mestbanden uit de stal wordt gehaald.*

Kies voor langzamer groeiende vleeskuikens en kalveren mesten uit de streek

Er is terecht grote zorg over antibioticaresistentie. De vleeskuikenhouderij en de vleeskalverhouderij zijn verreweg de grootste antibioticagebruikers. Nu kun je met dichte stallen, vaccinaties en hygiëne van alles doen om ziektes onder deze dieren te voorkomen. Maar in feite maak je er zo steeds meer 'kasplantjes' van. In de vleeskuiken- en de kalversector zouden fundamentele systeemveranderingen moeten plaatsvinden om het antibioticagebruik drastisch te verminderen. Systeemveranderingen die ook het dierenwelzijn ten goede kunnen komen.

Een plofkip groeit in 42 dagen van klein kuiken naar een kip van 2,5 kg, maar heeft om het gezond te houden veel antibiotica nodig. Onder het Beter Leven kenmerk met 1 ster wordt een langzamer groeiend vleeskuiken verkocht, dat in meer dan 95% van de mestrij rondes helemaal geen antibiotica nodig heeft. Dit, omdat het dier van zichzelf veel vitaler is en door allerlei welzijnsmaatregelen - waaronder een maximale bezetting van 12 dieren per m², graan strooien en een overdekte uitloop - een veel minder gestrest leven heeft.

- ➔ *Geef als Brabant alleen nog toestemming voor ver- en nieuwbouw van vleeskuikenbedrijven als er langzamer groeiende vleeskuikens worden gehouden in een bezettingsgraad van maximaal 12 kuikens per vierkante meter en met op z'n minst een overdekte uitloop.*

Een groeiend deel van de vleeskalveren komt via lange afstandstransporten op een leeftijd van nauwelijks 14 dagen oud uit heel Europa naar Nederland om hier gemest en geslacht te worden. Het is niet verwonderlijk dat de meeste van die jonge dieren bij aankomst diarree en luchtwegproblemen hebben en dat er veel antibiotica nodig is om deze dieren gezond te krijgen en te houden. Die aanvoer van kalveren over grote afstanden geeft ook nog eens een verhoogd risico op invoer van ernstig besmettelijke dierziekten zoals mond- en klauwzeer (MKZ).

- ➔ *Geef als Brabant alleen nog toestemming voor ver- en nieuwbouw van vleeskalverbedrijven als zij zich toeleggen op het afmesten van kalveren uit de melkveehouderij in Brabant en directe omgeving.*

Voorkom dat de melkveehouderij de vee-industrie achterna gaat

De melkveehouderij heeft zich tot voor kort aan de spiraal van kostprijsverlaging door middel van schaalvergroting en intensivering weten te onttrekken en is daardoor nog grotendeels redelijk extensief en diervriendelijk. Maar daar begint nu door de liberalisering van het Europese zuivelbeleid, waaronder het per 2015 afschaffen van de melkquotering, verandering in te komen. Ook in de melkveehouderij zie je nu schaalvergroting en intensivering opkomen. De positieve intenties om niet in dezelfde neerwaartse spiraal te komen als de intensieve veehouderij zijn volop aanwezig. Maar toch kunnen we er niet gerust op zijn dat dit niet gebeurt.

Menig melkveehouder denkt dat hij vanaf 2015 veel melk voor de wereldmarkt kan gaan produceren. Maar elders kunnen ze het goedkoper. Daarnaast komen er ook nog eens grote schommelingen in de melkprijs. En melkveehouders die wel meer koeien gaan houden, maar niet meer land voor gras en ander veevoer pachten of kopen, krijgen te maken met sterk schommelende veevoerprijzen. Dit leidt tot drang om zoveel mogelijk melk tegen zo laag mogelijke kosten te produceren. Dat wordt een race to the bottom, waarin in bezuinigingen en verdere rationalisering van de bedrijfsvoering op dierenwelzijn steeds

meer beknipt zal gaan worden. In zijn uiterste consequentie leidt dat er toe dat de melkveehouderij de intensieve veehouderij achterna gaat en tot een net zo omstreden vee-industrie wordt.

Verreweg de meeste melkveebedrijven doen er, ook blijkens recente studies van Wageningen Universiteit en Research Center, het verstandigst aan eerst maar eens hun huidige bedrijf te optimaliseren om hun kosten en hun externe financieringslast zoveel mogelijk te verkleinen. Dit kan o.a. door de levensduur van de koeien te verlengen en zo op de kosten van opfok van jongvee te besparen. En door koeien zelf een deel van het jaar hun voer in de wei op te laten halen. Ook na een dergelijke optimalisatieslag doen de meeste melkveebedrijven er verstandig aan op de bestaande voet tegen lage kosten door te boeren.

Daarnaast kan verbreding met een camping, een boerderijwinkel, opvang van zorgbehoevenden, et cetera voor extra inkomsten zorgen.

- *In de definitie van grondgebondenheid die Gedeputeerde Staten voorstellen moet voor de melkveehouderij expliciet weidegang voorgeschreven worden van minstens 120 dagen per jaar, minimaal 6 uur per dag. Dit conform de daarvoor geldende eisen en borgingssystematiek van de Stichting Weidegang. En aan melkveebedrijven die geen weidegang aan hun koeien geven zouden alleen wijziging of uitbreiding toegestaan moeten worden als ze hun dieren weer minstens 120 dagen, minimaal 6 uur per dag gaan weiden.*

Economische context ook provinciaal aanpakken

De meest beperkende factor om te komen tot een zorgvuldiger, duurzamere veehouderij is de economische ruimte die de veehouderij hiervoor heeft. Gedeputeerde Staten komen in hun notitie niet veel verder dan te verwijzen naar het Verbond van Den Bosch en de supermarkten. Helaas lijken die de economische ruimte niet veel te gaan vergroten.

Het Verbond van Den Bosch heeft mooie woorden geweid aan werken aan producten met meerwaarde en een eerlijk verdienmodel, maar dit niet concreet gemaakt.

De supermarkten hebben 14 juni 2012 het initiatief naar zich toe getrokken door aan te kondigen dat ze binnen een jaar met gezamenlijke inkoopwensen voor kip en varkensvlees zullen komen. Voor kip zijn die eisen inmiddels bekend; het betreft een heel kleine stap in de goede richting die tussen nu en 2020 gezet zal worden, maar waarmee je met de beste wil van de wereld niet kunt beweren dat de vleeskuikenhouderij daarmee dan duurzaam en zorgvuldig is. De supermarkten geven zelf ook aan dat het hiermee niet af is.

Voor varkensvlees komen de supermarkten in mei met hun gezamenlijke inkoopwensen en ook daarvan valt te verwachten dat dit slechts een kleine stap in de goede richting zal brengen.

Er is meer nodig om een zorgvuldiger veehouderij economisch mogelijk te maken. Voor een belangrijk deel zijn de rijksoverheid en de Europese Unie aan zet om een eind te maken aan het veel te goedkoop verkopen van vlees, waardoor de vee en vleessector nauwelijks rendeert en zeer weinig ruimte voor verduurzaming heeft. Maar de provincie kan de economische context waarin de veehouderij moet functioneren ook beïnvloeden.

Vraag Gedeputeerde Staten zich nader op te beraden op de rol die de provincie hierin kan spelen en over enkele maanden met voorstellen te komen. Te denken valt onder meer aan:

- Duurzamer inkoopbeleid van provincie, gemeenten, ziekenhuizen, bejaardenhuizen en andere publieke instellingen;

- Bedrijven aanspreken om hun inkoopbeleid ook duurzamer te maken;
- Steun uit plattelandsgelden voor introductie en promotie van op duurzamer wijze geproduceerde dierlijke producten;
- Steun voor onderzoek naar innovatieve veehouderijconcepten en steun bij introductie van deze concepten in de praktijk;
- In Brabant gevestigde supermarkten zoals Jumbo, food service bedrijven zoals Sligro en vleesverwerkende bedrijven zoals Vion en Van Rooij aanspreken op hun duurzaamheidsbeleid;
- Enzovoorts, en zo verder.

Omvang en structuur van de veehouderij

U heeft als provinciebestuur terecht bouwblokken van veehouderijbedrijven gebonden aan een maximum omvang van 1,5 hectare en etagebouw van veestallen verboden. Helaas is de Rijksoverheid naar aanleiding van de megastallendiscussie niet met een maximumomvang voor veehouderijbedrijven gekomen. En het gevaar bestaat dat het rijk de dierrechten voor varkens en kippen afschaft en de veestapel in Brabant daardoor weer gaat groeien. U heeft als provincie onderzoek laten doen naar het invoeren van provinciale dierrechten om de veestapel te beheersen, maar u heeft daar vooralsnog vanaf gezien. Volgens ons moet de provincie een actief structuurbeleid voor de veehouderij voeren.

- ➔ Sta geen veehouderijbedrijven van 300 Nge of meer toe. Dit maximum ligt ruim boven de gemiddelde grootte van de huidige bedrijven en biedt dan ook meer dan genoeg ontwikkelingsruimte, zeker voor bedrijven die zich niet op bulk maar op toegevoegde waarde richten.
- ➔ Werk een provinciaal stelsel van dierrechten uit en houd deze achter de hand voor het geval het Rijk de landelijke dierrechten voor varkens en kippen afschaft en geen dierrechten voor rundvee invoert.

Wij hopen u met het vorenstaande te inspireren en te helpen om te komen tot een echt integrale aanpak van verduurzaming van de veehouderij inclusief het van meet af aan meenemen van het welzijn van de betrokken dieren.

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren

F.C. Dales,
Algemeen directeur/bestuurder